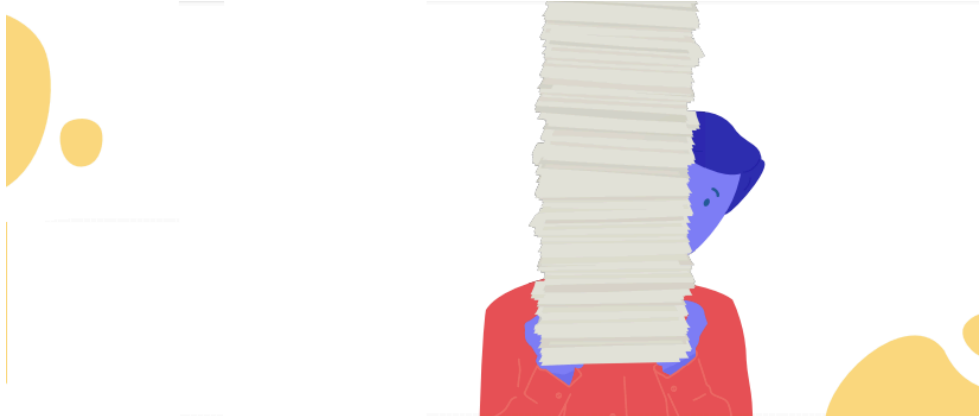

PWS handleiding voor leerlingen 2023-2024

Inleiding

Eén van de onderdelen van het examendossier is het profielwerkstuk (PWS). Het PWS bestaat uit een onderzoek of een ontwerp. Het doel is om jouw onderzoeksvaardigheden te laten zien. Het PWS sluit je af met een cijfer dat als combinatiecijfer op de cijferlijst bij je diploma komt te staan.

Soorten PWS

Het PWS is het werk van een groepje van drie of vier leerlingen die een **gezamenlijk examenvak** hebben. Er zijn verschillende vormen van onderzoek*, zoals:

- Bronnenonderzoek: literatuuronderzoek, maar vooral informatie afkomstig uit een enquête of meerdere interviews.
- Experimenteel onderzoek: het zoeken naar antwoorden op een onderzoeksvraag door middel van het uitvoeren van proeven.
- Ontwerpen: het maken van bijvoorbeeld kleding, kunst of een maquette.
- Modelleren: een model is een hulpmiddel bij het oplossen van problemen of het ontwerpen van producten en diensten (bijv. wiskundig model)

* Zie voor meer informatie: SLO onderzoek in zes stappen

Het **eindproduct** kan bestaan uit een schriftelijk verslag, een video, een kunstwerk etc. Maak van te voren met je begeleider duidelijke afspraken over het eindproduct! Ook presenteren jullie het PWS op de **PWS-markt**, in een soort marktkraam.

Onderwerp en werkplan

Als groep kiezen jullie een onderwerp dat jullie allemaal interesseert. Overleg hiervoor ook heel goed met de aanwezige vakdocenten. Bij welke vak past jullie onderwerp het beste? Biedt het onderwerp genoeg diepgang om er een heel PWS aan te besteden? Het PWS start met het inleveren van een werkplan bij jullie begeleider. **Het werkplan bestaat uit: hoofdvraag, deelvragen en werkwijze** (hoe ga je het onderzoek uitvoeren?). Na goedkeuring van het werkplan door de begeleider kan jullie groepje met het onderzoek beginnen.

Begeleiding

Elke groep krijgt een vakdocent als begeleider toegewezen. De leerlingen zijn zelf verantwoordelijk voor een goed verloop van het PWS. Maak duidelijke afspraken met de begeleider, toon hierin initiatief! Het **nakomen van afspraken** is van groot belang, evenals

het houden aan de **schoolbrede deadlines** (zie lijstje met belangrijkste data en deadlines). Ook als er iets niet zo lekker loopt, dan meld je dat bij de PWS-begeleider. De begeleider bepaalt uiteindelijk het eindcijfer van jullie groep. Dit is een heel cijfer, en alle groepsleden krijgen hetzelfde cijfer.

Logboek

Elk groepslid investeert **80 uren** in het onderzoek. Deze uren verantwoorden jullie in een logboek. Dit is een overzicht van afspraken en werkzaamheden van alle individuele groepsleden. Het logboek is een **verplicht** onderdeel dat tijdens elk werkmoment ingevuld moet worden. Het logboek wordt afgesloten met een korte **reflectie**: hoe is het onderzoek gegaan? Wat zou ieder groepslid anders doen een volgende keer, waar is ieder groepslid juist trots op?

Beoordeling

De beoordeling van het PWS wordt gebaseerd op 3 onderdelen:

- **Proces**

Hoe komt het eindproduct tot stand? Worden afspraken nagekomen met elkaar en met de begeleider? Hoe is de samenwerking? Worden deadlines gehaald? Is het logboek goed bijgehouden?

- **Eindproduct**

Van te voren spreek je met je begeleider af wat het eindproduct wordt van jullie onderzoek (een schriftelijk verslag, een website, een toneelstuk, ...).

- **PWS-markt**

Alle groepen presenteren hun onderzoeksresultaten op de PWS-markt. Met een marktkraam wordt gezorgd voor interactie met het publiek (docenten, leerlingen, ouders, vrienden, etc).

Deze drie onderdelen wegen even zwaar. Zie ook een voorbeeld van een beoordelingsformulier in de bijlage. En... een PWS eindigt dus met een heel cijfer en alle groepsleden krijgen hetzelfde cijfer.

Vragen en opmerkingen

Heb je nog vragen die niet door de eigen begeleider kunnen worden beantwoord, stel ze dan aan de PWS-coördinatoren

- Marja Bosveld (m.bosveld@singelland.nl)
- Michelle Mollema (m.mollema@singelland.nl)

Bijlagen

Bijlage 1: De belangrijkste data en deadlines

Bijlage 2: Format literatuurlijst

Bijlage 3: Voorbeeld beoordelingsformulier NG/NT en EM/CM

Bijlage 1:

PWS 2023-2024: de belangrijkste data en deadlines

Woensdag 6 september	Startdag PWS
Vóór of op 22 september	Eerste contactmoment met begeleider
Vrijdag 22 september	PWS werkmiddag
Woensdag 27 september	Uiterlijk inleveren definitief werkplan maak zelf een afspraak met de PWS-begeleider om jullie werkplan te bespreken
Donderdag 5 oktober	PWS werkmiddag
Maandag 16 oktober	PWS werkmiddag
Vrijdag 20 oktober	Uiterlijk inleveren eerste versie van het product bij begeleider
<i>23-27 oktober herfstvakantie</i>	
Vrijdag 10 november	PWS-dag Uiterlijk vandaag feedback van de begeleider op de eerste versie van jullie product
Woensdag 22 november	PWS werkmiddag
Week 4-8 december	Overleg PWS-begeleider (maak zelf een afspraak!)
Donderdag 21 december	Uiterste inleverdatum definitief product, inclusief logboek, bij je begeleider
<i>25 dec – 5 jan kerstvakantie</i>	
Vrijdag 26 januari	leder groepje krijgt een voorlopig cijfer van de begeleider, en maakt afspraken over wat er op de PWS-markt te zien is
Woensdag 7 februari	PWS-markt door alle examenleerlingen, uitreiking PWS-prijzen
Woensdag 14 februari	Vaststellen definitief groeps cijfer PWS (altijd een heel cijfer)

Bijlage 2:

Bronvermelding en bronnenlijst:

Vaak begint je PWS met het zoeken naar informatie over het onderzoeksonderwerp. Hierbij is het van belang dat je bijhoudt waar je de informatie vandaan haalt. Let daarbij op de volgende dingen:

Verwijzingen:

Zet **in de tekst** een korte verwijzing naar de bron. Dit doe je op de volgende manier:

- Bij 1 of 2 auteurs: beide noemen + &. Bijv.: Alle fietsen zijn zwart (De Vries & Jansen, 2016, p.78).
- Auteurs IN de tekst genoemd? Dan: De Vries en Jansen (2016) concluderen dat alle fietsen zwart zijn.
- Bij 4 of meer auteurs: gebruik *et al* (betekent 'en anderen'): (Jansen *et al*, 2017, p.83)
- **Internetbron:** naam van de auteur, voorletter(s) en publicatiejaar. Titel van de website of van het document
- **Geen auteur** gevonden? Noem dan: (Titel, jaar) of (Corporatie, jaar), bijv.: (Shell, 2021, p. 78) of (Website Shell.nl, 2021)

Bronnenlijst:

Zet ook alle bronvermeldingen achterin je verslag op alfabetische volgorde op achternaam van de schrijver. Je moet dan nog enkele dingen toevoegen, zodat iemand anders precies kan achterhalen waar jullie de informatie vandaan hebben gehaald.

Boek: auteur, voorletter(s) Jaar van uitgave. *Titel: Eventuele subtitel.* Plaats uitgever: uitgever.

- 1) Deel van een boek gebruikt? Vermeld de paginanummers.
- 2) Geen jaar vermeld? Gebruik z.d. (=zonder datum).
- 3) Meer dan drie schrijvers? Vermeld de eerste drie met de toevoeging *et al*.
- 4) Geen auteur bekend? Vermeld de verantwoordelijke organisatie.
- 5) Ook geen organisatie bekend? Zet de titel vooraan.

Internet: Achternaam auteur, voorletter(s) Publicatiejaar. *Titel van het document of de website.* Geraadpleegd op dag maand jaar, adres website

Citeren:

Neem je teksten **letterlijk** over? Gebruik aanhalingstekens en vermeld de bron, anders is het plagiaat!

Bijlage 3:

Profielwerkstuk: Voorbeeld beoordelingsformulier NG/NT <i>(Tip: vraag je begeleider naar zijn/haar eigen beoordelingsformulier!)</i>					
Onderdeel	onvoldoende 4/5	voldoende 6/7	goed 8	excellent 9/10	score
Proces Reflectie en samenwerking	Groep neemt afwachtende houding aan, komt niet of slecht voorbereid naar begeleidingsgesprekken, reageert niet of matig. Het logboek ontbreekt of is slecht bijgehouden. Geen reflectie. Verschillende deadlines worden niet gehaald. Communiceren amper met elkaar en naar de begeleider.	Groep neemt deels zelf initiatieven, maar stelt zich soms afwachtend op, geeft weinig signalen af als het niet goed gaat. Logboek is aanwezig, er is enige reflectie aanwezig op de eigen aanpak, maar die gaat niet veel verder dan feitelijke verslaglegging. Komt afspraken meestal na, is redelijk open communicatie.	Groep neemt in alle fasen zelf initiatieven en verantwoordelijkheid, geeft zelf signalen af als het niet goed gaat. Logboek is aanwezig, beknopte, maar goede reflectie op het eigen leren, die verder gaat dan beschrijven en ook een analyse bevat van het eigen functioneren. Komt afspraken meestal na, is redelijk open communicatie.	Groep neemt in alle fasen initiatieven, begeleider hoeft nauwelijks te sturen. Logboek is aanwezig, goede en uitgebreide reflectie op het eigen leren, die verder gaat dan beschrijven en ook een heel goede analyse bevat van het eigen functioneren. Komt afspraken na, is open in de communicatie, houdt goed rekening met medeleerling en begeleiders.	
Product (Informatie uit de literatuur)	Literatuur is (deels) niet relevant of is incompleet. Er is weinig samenhang. Mits relevant voor dit PWS: Geen verduidelijkende figuren aanwezig, waren wel nodig	Literatuur is compleet en relevant voor onderwerp. Alles hangt redelijk goed samen Mits relevant voor dit PWS: Verduidelijkende figuren missen deels.	Er is weinig overbodige informatie, geen missende literatuur en alles hangt goed samen. Mits relevant voor dit PWS: Figuren zijn aanwezig, duidelijk en relevant.	Alles is aanwezig en vertoont een uitstekende samenhang. Mits relevant voor dit PWS: Figuren zijn aanwezig, duidelijk, relevant, in het Nederlands en met bijschriften of verwijzingen.	
Product (Inleiding, hoofd- en deelvragen, hypothesen)	De hoofdvraag is zwak geformuleerd (te breed, te vaag) en de deelvragen vloeien niet logischerwijs voort uit de hoofdvraag. Hypothese ontbreekt of is zwak	De hoofdvraag is helder, maar niet voldoende afgebakend. De deelvragen vloeien voort uit de hoofdvraag, maar zijn niet volledig. Hypothese is wel onderbouwd, maar met eigen anekdotes.	De hoofdvraag is helder en afgebakend. De deelvragen vloeien logischerwijs voort uit de hoofdvraag. Hypothese is goed onderbouwd met enkele bron.	De hoofdvraag is een concrete, heldere en beantwoordbare vraag die bestaat uit één zin. De deelvragen zijn volledig en vloeien logischerwijs voort uit de hoofdvraag. Hypothese is goed onderbouwd duidelijk en met bron(nen).	
Product (Materiaal en methode)	Materiaal en methode ontbreekt of is incompleet. De methode/het experiment kan niet gereproduceerd worden.	Materiaal en methode lijkt compleet en alles is genoeg te volgen om te kunnen reproduceren. Hier en daar nog wat onduidelijkheden.	Materiaal en methode zijn compleet en duidelijk. Stappen zijn duidelijk (genoeg) om alles na te kunnen doen.	Perfect na te doen, geen vragen over materiaal of methode.	
Product (Resultaten)	Grafieken of tabellen missen of zijn onduidelijk/onjuist. Bijschriften en	Één of twee van punten rechts niet gehaald, merendeel wel.	Aanwezig: - Grafiek/tabel (passend bij het PWS) die in één oogopslag	Alles in aanwezig <u>plus</u> scherpe observaties, geen overbodige grafieken of tabellen.	

	begeleidende tekst missen. Conclusie en discussie zijn hier al begonnen.		duidelijk is en juiste vorm heeft - Bijschriften boven of onder met duidelijke beschrijving - Begeleidende tekst (o.a. wat valt op) - Het is géén conclusie of discussie		
Product (Conclusie en Discussie)	Geen verbinding van eerder besproken zaken. De conclusie is onjuist of de (hoofd)vraag blijft onbeantwoord. Er is niet kritisch naar de resultaten of het verslag gekeken. De lezer blijft achter met veel vragen.	Poging om alle eerder besproken zaken met elkaar te verbinden, maar de samenhang ontbreekt (enigszins) / de argumentatie is zwak / er worden onbekende resultaten aangehaald. De analyse van de onderzoeksresultaten en het verslag is niet volledig/kritisch genoeg.	De conclusie is duidelijk en bondig. De resultaten zijn juist geïnterpreteerd. Beschrijving welke vragen nog onbeantwoord blijven en suggesties voor mogelijk vervolgonderzoek. Kritisch naar verslag en resultaten.	De conclusie is duidelijk en bondig. De resultaten zijn juist geïnterpreteerd. Zeer kritisch blik op de resultaten en laat de gaten in het onderzoek zien. Beschrijving van de vragen die nog onbeantwoord blijven en suggesties voor noodzakelijk vervolgonderzoek. Koppeling van de resultaten aan de literatuur.	
Product Spelling en Opmaak (Voorblad/Inhoudsopgave/Paginnummers/Alinea's/Mapje/Lettertype)	Taalgebruik is niet erg helder, er is sprake van redelijk wat stijl- en spelfouten, taalgebruik is (vanwege knip- en plakwerk) weinig consistent. Één of meer onderdelen ontbreken, zijn slordig of niet functioneel.	Taalgebruik is tamelijk helder, vertoont slechts weinig stijl- en spelfouten, redelijke zinsbouw. Alle onderdelen zijn aanwezig, maar bevat slordigheden.	Taalgebruik is helder, vertoont vrijwel geen stijl- en spelfouten, goede zinsbouw. Alle onderdelen zijn aanwezig, is (bijna) foutloos en opmaak is goed.	Taalgebruik is helder en fraai, vertoont geen stijl- en spelfouten, goede zinsbouw. Alle onderdelen zijn aanwezig, op logische volgorde en maken het PWS echt mooier.	
Product Bronnen en bronvermelding	Er zijn voornamelijk oppervlakkige bronnen gebruikt, zoals Wikipedia en eenvoudige (scholieren)sites. De bronnenlijst en/of de verwijzingen bij de tekst zijn onvoldoende.	Er is een beperkt aantal bronnen geraadpleegd. Er is een bronnenlijst, maar deze bevat fouten of onvolledigheden. Bronnen bij de tekst zijn te weinig aangegeven	Er zijn voldoende bronnen en verschillende soorten bronnen geraadpleegd. Er is een bronnenlijst en er wordt gewerkt met voetnoten en/of in het pws wordt duidelijk verwezen naar de bronnen.	Er is een grote verscheiden aan bronnen geraadpleegd en deze belichten het onderwerp vanuit verschillende perspectieven / invalshoeken. Er is een bronnenlijst en er wordt gewerkt met voetnoten en in het pws wordt duidelijk verwezen naar de bronnen.	
PWS-markt	Groepje is aanwezig op de PWS-markt, maar kraampje stelt weinig voor	Groepje is aanwezig op de PWS-markt, en heeft de marktkraam redelijk ingericht, maar de leerlingen weten niet veel te vertellen over hun PWS	Groepje is aanwezig op PWS-markt, de kraam is met zorg ingericht en de leerlingen vertellen iets over hun PWS	Groepje is aanwezig op de PWS-markt, de kraam is met zorg ingericht en de leerlingen weten het publiek en de PWS-begeleider op een prettige manier iets extra's te vertellen over hun PWS	

Profielwerkstuk: Voorbeeld beoordelingsformulier EM/CM
 (Tip: vraag je begeleider naar zijn/haar eigen beoordelingsformulier!)

Onderdeel	onvoldoende 4/5	voldoende 6/7	goed 8	excellent 9/10	score
<p>Proces</p> <p>Reflectie en samenwerking</p>	<p>Groep neemt afwachtende houding aan, komt niet of slecht voorbereid naar begeleidingsgesprekken, reageert niet of matig.</p> <p>Het logboek ontbreekt of is slecht bijgehouden. Geen reflectie. Verschillende deadlines worden niet gehaald. Communiceren amper met elkaar en naar de begeleider.</p>	<p>Groep neemt deels zelf initiatieven, maar stelt zich soms afwachtend op, geeft weinig signalen af als het niet goed gaat.</p> <p>Logboek is aanwezig, er is enige reflectie aanwezig op de eigen aanpak, maar die gaat niet veel verder dan feitelijke verslaglegging. Komt afspraken meestal na, is redelijk open communicatie.</p>	<p>Groep neemt in alle fasen zelf initiatieven en verantwoordelijkheid, geeft zelf signalen af als het niet goed gaat.</p> <p>Logboek is aanwezig, beknopte, maar goede reflectie op het eigen leren, die verder gaat dan beschrijven en ook een analyse bevat van het eigen functioneren. Komt afspraken meestal na, is redelijk open communicatie.</p>	<p>Groep neemt in alle fasen initiatieven, begeleider hoeft nauwelijks te sturen.</p> <p>Logboek is aanwezig, goede en uitgebreide reflectie op het eigen leren, die verder gaat dan beschrijven en ook een heel goede analyse bevat van het eigen functioneren. Komt afspraken na, is open in de communicatie, houdt goed rekening met medeleerling en begeleiders.</p>	
<p>Product (Informatie uit de literatuur)</p>	<p>Literatuur is (deels) niet relevant of is incompleet. Er is weinig samenhang.</p> <p>Mits relevant voor dit PWS: Geen verduidelijkende figuren aanwezig, waren wel nodig</p>	<p>Literatuur is compleet en relevant voor onderwerp. Alles hangt redelijk goed samen</p> <p>Mits relevant voor dit PWS: Verduidelijkende figuren missen deels.</p>	<p>Er is weinig overbodige informatie, geen missende literatuur en alles hangt goed samen.</p> <p>Mits relevant voor dit PWS: Figuren zijn aanwezig, duidelijk en relevant.</p>	<p>Alles is aanwezig en vertoont een uitstekende samenhang.</p> <p>Mits relevant voor dit PWS: Figuren zijn aanwezig, duidelijk, relevant, in het Nederlands en met bijschriften of verwijzingen.</p>	

<p>Product (Inleiding, hoofd- en deelvragen)</p>	<p>De hoofdvraag is zwak geformuleerd (te breed, te vaag) en de deelvragen vloeien niet logischerwijs voort uit de hoofdvraag.</p>	<p>De hoofdvraag is helder, maar niet voldoende afgebakend. De deelvragen vloeien voort uit de hoofdvraag, maar zijn niet volledig.</p>	<p>De hoofdvraag is helder en afgebakend. De deelvragen vloeien logischerwijs voort uit de hoofdvraag.</p>	<p>De hoofdvraag is een concrete, heldere en beantwoordbare vraag die bestaat uit één zin. De deelvragen zijn volledig en vloeien logischerwijs voort uit de hoofdvraag.</p>	
<p>Product (Denkniveau)</p>	<p>Beschrijving, analyse en/of evaluatie ontbreken of zijn van onvoldoende kwaliteit</p>	<p>Voornamelijk (juiste) beschrijving, summier analyse en evaluatie</p>	<p>Goede verhouding tussen beschrijving, analyse en evaluatie en deze zijn alle drie van goede kwaliteit</p>	<p>Uitstekende verhouding tussen beschrijving, analyse en evaluatie en deze zijn alle drie van goede kwaliteit en af en toe zelfs uitstekend</p>	
<p>Product (Conclusie en Discussie)</p>	<p>Geen verbinding van eerder besproken zaken. De conclusie is onjuist of de (hoofd)vraag blijft onbeantwoord.</p> <p>Er is niet kritisch naar de resultaten of het verslag gekeken.</p> <p>De lezer blijft achter met veel vragen.</p>	<p>Poging om alle eerder besproken zaken met elkaar te verbinden, maar de samenhang ontbreekt (enigszins) / de argumentatie is zwak / er worden onbekende resultaten aangehaald.</p> <p>De analyse van de onderzoeksresultaten en het verslag is niet volledig/kritisch genoeg.</p>	<p>De conclusie is duidelijk en bondig. De resultaten zijn juist geïnterpreteerd.</p> <p>Beschrijving welke vragen nog onbeantwoord blijven en suggesties voor mogelijk vervolgonderzoek. Kritisch naar verslag en resultaten.</p>	<p>De conclusie is duidelijk en bondig. De resultaten zijn juist geïnterpreteerd.</p> <p>·</p> <p>Zeer kritisch blik op de resultaten en laat de gaten in het onderzoek zien. Beschrijving van de vragen die nog onbeantwoord blijven en suggesties voor noodzakelijk vervolgonderzoek. Koppeling van de resultaten aan de literatuur.</p>	

<p>Product Spelling en Opmaak</p> <p>(Voorblad/Inhoudso pgave/Paginanumm ers/Alinea's/Mapje/L ettertype)</p>	<p>Taalgebruik is niet erg helder, er is sprake van redelijk wat stijl- en spelfouten, taalgebruik is (vanwege knip- en plakwerk) weinig consistent. Één of meer onderdelen ontbreken, zijn slordig of niet functioneel.</p>	<p>Taalgebruik is tamelijk helder, vertoont slechts weinig stijl- en spelfouten, redelijke zinsbouw.</p> <p>Alle onderdelen zijn aanwezig, maar bevat slordigheden.</p>	<p>Taalgebruik is helder, vertoont vrijwel geen stijl- en spelfouten, goede zinsbouw.</p> <p>Alle onderdelen zijn aanwezig, is (bijna) foutloos en opmaak is goed.</p>	<p>Taalgebruik is helder en fraai, vertoont geen stijl- en spelfouten, goede zinsbouw.</p> <p>Alle onderdelen zijn aanwezig, op logische volgorde en maken het PWS echt mooier.</p>	
<p>Product Bronnen en bronvermelding</p>	<p>Er zijn voornamelijk oppervlakkige bronnen gebruikt, zoals Wikipedia en eenvoudige (scholieren)sites. De bronnenlijst en/of de verwijzingen bij de tekst zijn onvoldoende.</p>	<p>Er is een beperkt aantal bronnen geraadpleegd. Er is een bronnenlijst, maar deze bevat fouten of onvolledigheden. Bronnen bij de tekst zijn te weinig aangegeven</p>	<p>Er zijn voldoende bronnen en verschillende soorten bronnen geraadpleegd. Er is een bronnenlijst en er wordt gewerkt met voetnoten en/of in het pws wordt duidelijk verwezen naar de bronnen.</p>	<p>Er is een grote verscheiden aan bronnen geraadpleegd en deze belichten het onderwerp vanuit verschillende perspectieven / invalshoeken. Er is een bronnenlijst en er wordt gewerkt met voetnoten en in het pws wordt duidelijk verwezen naar de bronnen.</p>	
<p>PWS-markt</p>	<p>Groepje is aanwezig op de PWS-markt, maar kraampje stelt weinig voor</p>	<p>Groepje is aanwezig op de PWS-markt, en heeft de marktkraam redelijk ingericht, maar de leerlingen weten niet veel te vertellen over hun PWS</p>	<p>Groepje is aanwezig op PWS-markt, de kraam is met zorg ingericht en de leerlingen vertellen iets over hun PWS</p>	<p>Groepje is aanwezig op de PWS-markt, de kraam is met zorg ingericht en de leerlingen weten het publiek en de PWS-begeleide r op een prettige manier iets extra's te vertellen over hun PWS</p>	